

Dit schoolexamen bestaat uit 4 opgaven. Totaal zijn er maximaal 56 punten te behalen. Schrijf je antwoorden op een apart blad. Bij meerkeuzevragen is altijd maar één antwoord mogelijk. Bij elke vraag wordt aangegeven hoeveel punten er te verdienen zijn. De bron zit achter de vragen. Bij een citaat gebruik je alleen de eerste twee en de laatste twee woorden van een zin.

“Bij een...een zin.” alinea 1.

Opgave 1: Tekstvragen – 17 punten

Lees de bron – Van schlemiel tot campagnewapen

- a) In het artikel worden meerdere grondrechten benoemd. Noem er twee en leg bij elk uit hoe je het terugziet in het artikel. (2)
- b) Gaat het hier om klassieke of sociale grondrechten? Leg je antwoord uit en gebruik hierbij ook het verschil tussen deze twee. (3)
- c) Welke macht van de Trias Politica staat ter discussie? Leg je antwoord uit. (1)
- d) Noem ook de andere twee machten en geef aan wie er in Nederland toe behoren. (2)

In de VS wordt er in het parlement gestemd over de benoeming van een rechter.

- e) Leg uit of dit in Nederland wel of niet gebeurt. (1)
- f) Waarom kan dit als een probleem gezien worden voor de Trias Politica? Leg je antwoord uit en gebruik hierbij een citaat uit de tekst. (2)

Kavanaugh heeft nog een extra verdenking op zich geladen. Vorige week, tijdens de hoorzitting met Christine Blasey Ford die hem van aanranding beschuldigt, liet hij zich helemaal gaan.

- g) Leg uit waarom Kavanaugh zo boos is en ga hierbij in op het verschil tussen verdachte en dader. (2)
- h) Welke opsporingsbevoegdheden/dwangmiddelen kon de FBI gebruiken? Noem er twee en geef aan of hier in Nederland speciale toestemming voor nodig zou zijn. Leg je antwoord uit. (2)
- i) Welke keuze zou jij maken in deze zaak als jij officier van justitie was? Leg je antwoord uit op basis van de informatie die je hebt. (2)

Opgave 2: Cartoon vragen – 9 punten

Bekijk onderstaande cartoon.

- Leg de cartoon uit. Ga hierbij in op wat je ziet en wat de tekenaar hiermee bedoeld heeft. (2)
- Om welk soort recht gaat het hier? (1)
- Gaat het hier om een horizontale of verticale werking van het recht? Leg je antwoord uit. (2)

Uit onderzoek naar fysiek en seksueel geweld is gebleken dat bij 1,3 miljoen Nederlandse vrouwen (22% van alle Nederlandse vrouwen) het geweld gepleegd is door een partner of ex-partner. (www.emancipator.nl) Ook mannen worden slachtoffer van huiselijk geweld. Hoe vaak dit voorkomt is niet bekend, ook omdat er nog een groot taboe op rust.

Stel: Een man wordt door zijn partner structureel mishandeld, maar hij durft geen aangifte te doen uit angst voor de gevolgen. Op een dag heeft het stel een woordenwisseling en nog voor de vrouw iets doet steekt de man haar neer met een keukenmes.

- Welke strafuitsluitingsgrond zou je beargumenteren als je de advocaat van de man was? Leg je antwoord uit. (2) (Er is er één die het beste past bij de situatie)
- Als hij wél aangifte had gedaan en er volgde een rechtszaak, wat zou je dan als officier van justitie voor straf tegen de man eisen voor het neersteken van de vrouw? Leg je antwoord uit en gebruik hierbij een functie van straffen. (2)

Opgave 3: Open vragen - 12 punten

“Amsterdam wil met de aanpak van (seksuele) straatintimidatie zichtbaar maken dat we geen enkele vorm van straatintimidatie tolereren. Het doel is om straatintimidatie te verminderen. De aanpak richt zich op iedereen die zich geïntimideerd voelt. Naast vrouwen kunnen dat bijvoorbeeld ook LHBTI-Amsterdammers zijn, mensen met een duidelijk religieuze uiting als hoofddoek of keppel, of mensen met een beperking.” (Bron: Gemeente Amsterdam, 2018).

- a) Wanneer iemand hiervoor een wet wil schrijven, waar moet deze wet dan aan voldoen? Noem 3 kenmerken. (3)
- b) Leg uit met een waarde van de rechtsstaat waarom de gemeente Amsterdam hiervoor kiest. (1)
- c) Wanneer iemand zich schuldig heeft gemaakt aan intimidatie voordat deze wet ingesteld is, wat gebeurt er dan? Leg je antwoord uit en gebruik hierbij de definitie en het begrip legaliteitsbeginsel. (3)
- d) Zou het volgens jou een misdrijf of een overtreding zijn? Leg je antwoord uit en gebruik hierbij het verschil tussen deze twee begrippen. (2)

Er zou een landelijke wet moeten komen tegen straatintimidatie

- e) Geef een argument voor en een argument tegen deze stelling. Gebruik in één van je argumenten het begrip rechtsstaat en de betekenis ervan. (3)

Opgave 3: Meerkeuzevragen – 18 punten

1. Wat is het verband tussen waarden en normen?
 - A. Een waarde is concreet en een norm is abstract.
 - B. Een waarde is de weg waarlangs je een norm wilt verwerkelijken.
 - C. Een waarde is een principe waaruit je een norm afleidt.
 - D. Waarden komen voort uit idealen die gebaseerd zijn op normen.
2. Een belang is:
 - A. iets wat belangrijk is voor iemand.
 - B. het voor- of nadeel dat iemand ergens bij heeft.
 - C. altijd financieel voordelig.
 - D. een concreet vraagstuk op microniveau.
3. Een plastisch chirurg raadt om medische redenen een vrouw af haar neus te laten verkleinen. Welke machtsbron zal de chirurg gebruiken?
 - A. Zijn kennis.
 - B. Zijn geld.
 - C. Zijn formele gezag.
 - D. Zijn maatschappelijke positie.

4. Het referentiekader:
- I. zorgt ervoor dat je je niet laat beïnvloeden door radio en tv.
 - II. is het geheel van iemands waarden, normen en ervaringen.
 - III. zorgt ervoor dat je onbewust selecteert in wat je waarneemt.
 - IV. bepaalt voor honderd procent de onderwerpen waarover mensen denken en met elkaar praten.
- A. II en III zijn juist.
 - B. Alle antwoorden zijn juist.
 - C. Alleen II is juist.
 - D. I en II zijn juist.
5. We kunnen alleen van een rechtsstaat spreken als:
- I. de staatsmacht gescheiden is.
 - II. burgers de staat als scheidsrechter accepteren.
 - III. er een grondwet is opgesteld.
 - IV. er ook sprake is van een sociale rechtsstaat.
- A. I, II en III zijn juist.
 - B. III en IV zijn juist.
 - C. I, III en IV zijn juist.
 - D. Alle antwoorden zijn juist.
6. In een rechtsstaat:
- A. hebben burgers rechten en plichten en de overheid niet.
 - B. hebben burgers en overheid allebei rechten en plichten.
 - C. hebben burgers rechten en de overheid plichten.
 - D. hebben burgers plichten en de overheid rechten.
7. In onderstaand voorbeeld is sprake van wederkerige erkenning.
- I. Als protestanten een kerk mogen bouwen, dan mogen moslims ook een moskee bouwen.
 - II. Ik mag zeggen wat ik wil in het openbaar, zolang ik maar niet discrimineer.
 - III. Het dragen van een boerka is in scholen toegestaan op basis van de vrijheid van godsdienst.
- A. I en II zijn juist.
 - B. II en III zijn juist.
 - C. Alleen I is juist.
 - D. Alleen III is juist.
8. In welke situatie is sprake van een verticale machtsverhouding?
- I. Een werknemer en werkgever tekenen een arbeidscontract.
 - II. Je gaat naar de gemeente voor een vergunning voor de bouw van een dakkapel.
 - III. Je tekent bij de belastingdienst bezwaar aan tegen de toegekende zorgtoeslag.
- A. I en II zijn juist.
 - B. II en III zijn juist.
 - C. Alleen I is juist.
 - D. Alleen II is juist.

9. De trias politica berust op het idee:
- dat politici corrupt zijn en dus gecontroleerd moeten worden.
 - dat burgers en overheid gelijk zijn aan elkaar.
 - dat de verschillende machten gezamenlijk conflicten oplossen.
 - dat burgers beschermd willen worden tegen machtsmisbruik van de overheid.
10. Klassieke grondrechten kun je onderverdelen in gelijkheidsrechten, politieke rechten en vrijheidsrechten. Welke rechten behoren tot de gelijkheidsrechten?
- Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.
 - De overheid treft maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid.
 - Een politieke partij mag vrouwen niet als lid weigeren.
 - Het recht van vrije, geheime verkiezingen.
- I en III zijn juist.
 - Alleen I is juist.
 - I, II en IV zijn juist.
 - Alle antwoorden zijn juist.
11. De trias politica berust op het idee:
- dat politici corrupt zijn en dus gecontroleerd moeten worden.
 - dat burgers en overheid gelijk zijn aan elkaar.
 - dat de verschillende machten gezamenlijk conflicten oplossen.
 - dat burgers beschermd willen worden tegen machtsmisbruik van de overheid.
12. Waaruit bestaat in Nederland de wetgevende macht?
- De regering, de Tweede Kamer en de Eerste Kamer.
 - De Tweede Kamer en de Eerste Kamer.
 - De regering en de Tweede Kamer.
 - De regering en de Eerste Kamer.
13. Ook al is er in Nederland een identificatieplicht, dan nog mag de politie niet zomaar naar je legitimatiebewijs vragen, omdat:
- burgers recht hebben op privacy.
 - burgers beschermd moeten worden door de overheid.
 - de politie eerst de strafbare feiten moet bewijzen.
 - in een rechtsstaat het onschuldvermoeden geldt.
- Alleen I en III zijn juist.
 - Alleen II en III zijn juist.
 - I, II en IV zijn juist.
 - I, II, III en IV zijn juist.

14. In welke van de volgende gevallen zal de officier van justitie een strafbeschikking uitvaardigen?
- I. De officier heeft te weinig bewijs voor een rechtszaak.
 - II. De verdachte heeft de moord bekend.
 - III. Het gaat om een licht delict.
 - IV. De verdachte van een gewapende overval komt pas voor de eerste keer in aanraking met justitie.
 - V. De rechter heeft al laten weten de verdachte niet te zullen vervolgen.
- A. I, III en V zijn juist.
 - B. Alleen III is juist.
 - C. I en III zijn juist.
 - D. II, III en IV zijn juist.
15. I. Verruiming van juridische begrippen, zoals van de definitie van 'verdachte', leiden tot rechtsonzekerheid.
- II. Terrorismedreiging en georganiseerde misdaad laten zien hoe moeilijk rechtshandhaving is als je de grondrechten van burgers wilt respecteren.
- A. I is juist, II is onjuist.
 - B. I is onjuist, II is juist.
 - C. I en II zijn beide juist.
 - D. I en II zijn beide onjuist.
16. Wanneer je de wet overtreedt om een belangrijkere morele plicht te vervullen spreek je van:
- A. noodweer.
 - B. noodweerexces.
 - C. overmacht-noodtoestand.
 - D. afwezigheid van schuld.
17. Wat zijn voorbeelden van rechtvaardigingsgronden?
- A. Noodweer, noodweerexces en overmacht-noodtoestand.
 - B. Noodweer, overmacht-noodtoestand en het opvolgen van een ambtelijk bevel.
 - C. Noodweer, psychische overmacht en het opvolgen van een ambtelijk bevel.
 - D. Noodweer, noodweerexces en het opvolgen van een ambtelijk bevel.
18. I. Als je de dief van je scooter tijdens de diefstal een paar 'tikjes' verkoopt, kun je je beroepen op overmacht-noodtoestand.
- II. Als je in paniek een inbreker een pan heet water over zijn hoofd gooit, kun je een beroep doen op noodweerexces.
- A. I is juist, II is onjuist.
 - B. I is onjuist, II is juist.
 - C. I en II zijn beide juist.
 - D. I en II zijn beide onjuist.

Bron: Van schlemiel tot campagnewapen

1. De benoeming van Brett Kavanaugh tot opperrechter is volgens president Trump 'een geweldige overwinning voor ons land'. Tegelijkertijd werkt die de polarisatie in de Verenigde Staten nog verder in de hand.

2. Grijnzend staat een groepje jonge mannen zaterdagavond in Topeka, Kansas, te kijken naar een paar honderd scanderende demonstranten met driftige protestborden. De mannen hadden eigenlijk naar de rally van Donald Trump gewild, in de conferentiehhal 100 meter verderop, maar daar was geen plaats meer – de rij voor de deur was vanochtend al begonnen. 'Ach, hier buiten is het toch leuker', zegt een van de jongens, een 25-jarige ex-soldaat. 'Je kunt pas echt van een overwinning genieten als je de verliezers ziet.'

3. Ja, het is feest in Topeka: de Republikeinen hebben in Washington een opperrechter gewonnen, en Trump viert hier die triomf. In het conferentiecentrum noemt de president de benoeming van Brett Kavanaugh 'een geweldige overwinning voor ons land, ons volk, en onze geliefde grondwet', een overwinning die tot stand is gekomen ondanks de tegenwerking van de Democraten met hun 'campagne van schaamteloze politieke en persoonlijke vernietiging'. Zorg dat die 'boze linkse bende' straks niet aan de macht komt, zegt Trump.

4. Kavanaughs aanstelling zal niet alleen decennialang gevolgen hebben voor de besluiten van het hoogste hof, maar ook voor de aanstaande samenstelling van het Amerikaanse congres*, te kiezen in november.

5. Kavanaugh heeft nog een extra verdenking op zich geladen. Vorige week, tijdens de hoorzitting met Christine Blasey Ford die hem van aanranding beschuldigt, liet hij zich helemaal gaan. Hij ontwaarde een complot tegen hem door toedoen van de Clintons en hij beloofde de Democraten met gelijke munt terug te betalen. Wie wind zaait, zal storm oogsten, zei hij. Die wraakgerichte uitspraken leidden ertoe dat honderden juristen hem ongeschikt achten voor de functie van opperrechter. Maar de Republikeinen vinden Kavanaughs zelfverklaarde partijdigheid geen bezwaar.

6. Ook hebben de Republikeinen de beschuldigingen van seksueel geweld weggewuifd. De principiële reden is dat de aantijgingen niet bewezen konden worden, ook niet na aanvullend onderzoek door de FBI vorige week. Dat aanvullende onderzoek was op aandringen van het Witte Huis zeer beperkt gehouden. Veel getuigen werden niet gehoord. Kavanaugh heeft zich niet aan een leugendetector onderworpen, in tegenstelling tot Ford. Ook vergaten de Republikeinen en Trump dat zij Ford na haar hoorzitting 'zeer geloofwaardig' hadden genoemd.

7. Vooral het idee dat niet vrouwen maar mannen het slachtoffer zijn doordat ze vals kunnen worden beschuldigd, past goed in de Republikeinse agenda. Ook op universiteiten hebben de Republikeinen beleid teruggedraaid waardoor mannen (te?) makkelijk konden worden gestraft voor ongewenste intimiteiten die ze niet hadden begaan.

8. 'Natuurlijk ben ik teleurgesteld in de benoeming van Kavanaugh', zegt Madeline Dickerson, een 25-jarige rechtenstudente uit Kansas die demonstreert bij de rally van Trump. 'Onze generatie denkt anders dan de ouderen die hem nu hebben vrijgepleit. Het duurt even, maar dan komen wij. Pas maar op.'

Bron: De Volkskrant, 08-10-2018 – aangepast.

*Het Amerikaanse congres is in Nederland het parlement. Republikeinen en Democraten zijn twee politieke partijen die tegenover elkaar staan.